

Jóvátehetetlenül

Hét évvel ezelőtti emlékképek tolnak föl. Hassakeh-i hajnalok Szíria északkeleti csücskében, a török és az iraki határ közelében. Bár folyamatosan jöttek még a hírek szörnyű iraki merényletekről, négy éve véget ért a második Öbölháború, és a szomszédos kurd területek fejleményei kifejezetten örömteliek voltak: újjáépítés, kezdődő gazdasági virágzás; a soknemzetiségű, sokvallású vidéken a különféle szír keresztények helyzete is rendeződni látszott. Szíria meg egyenesen a béke szigetének tűnt, tíz százaléknyi, a társadalomban megbecsült kereszténnyel. Amint a sötét hajnalon elindultam a külföldieknek kijelölt Busztán szállodából, elhaladtam a kávézó mellett; szunnita tulajdonosa a napi első imához készült, köszönésemre válaszolt: „V' alejkum asz-szalám!” Mellette, a szírkatolikus lepénysütőnél még csak a kemencét fűtötték be; viszszafele ott reggeliztem. A zöldséges —biztos, hogy némiképp keverem őket— melkita katolikus vagy orthodox, a cukrász katolikus vagy orthodox örmény, a szatócs szír orthodox, vagyis jakobita, de lehetett latin rítusú katolikus, káld vagy maronita, arab evangelikál is, az utcaseprő szunnita kurd, a pénzváltó alavita; az internetkávézót asszírok, vagyis hibás elnevezéssel nesztóriánusok üzemeltették. E városrészben, muszlimokkal vegyesen, sok keresztény élt: az előbbieknél balkonján zöld volt a világítás, a keresztényekén meg a kereszt vagy a betlehemi csillag mutatta nagyhéten is a hovatarozásukat. Egy térré szélesedő utcán, aztán kisebb utcákon rövidítve értem az asszír katedrálisba. Sokszor korábban, mint a két öreg jóbarát: a püspök apja, a szép hangú nyugdíjas pap, és a diakonus bácsi. A hajnali zsolozsmán általában hárman voltunk.

A naivan (vagy cinikusan) arab tavasznak nevezett, ki tudja, miféle eredetű mozgalom vérbe borította a Közel-Keletet; nyugati típusú demokráciát sehol nem hozott. Egy biztos, Egyiptomot leszámítva, ahol nagyjából a korábbi állapot állt vissza, s bár erősödött az emigráció, még nem menekültek el tömegesen a keresztények, és Libanont, ahol még béke van, de menekült annál több, a legrosszabb úton van a kereszténység, hogy kényszerűségből föladja ősi lakhelyét. Irakban soha többé nem beszélhetünk jelentős káld kisebbségről, és nem csak az évek óta dúló harcok, hanem az ősi keresztény várost, Aleppót és Hassakeh-t is magában foglaló fundamentalista muszlim állam —a korábban nyugati fegyverekkel felszerelt „ellenzék”— szabályosan elüldözi a krisztushívőket. Nyáron a világ egy szót sem szólt, amint egyetlen nap alatt el kellett menekülni az utolsó pár száz keresztény család Moszulból a kivégzés vagy az áttérés elől (a kétmillió városban néhány éve még 60 ezren voltak). A szíriai Hassakeh-ből már tavaly ősszel elmenekült a keresztények harmada az emberrablások, gyilkosságok miatt. A nem mozduló honlapokról hiába próbálom kideríteni, hogy áll-e még az asszír katedrális, él-e még Gregorios atya és öreg barátja. Úgy terveztem, folytatom velük a „Kelet Egyháza” dallamtárának rögzítését. Ezt is elmulasztottam, most már örökre, jóvátehetetlenül.